

SZÉCHÉNYI

Politikai
napilap

ELŐFIZETÉSI ÁR

Éves előfizetés	18 k.
6 hónapos előfizetés	10 k.
3 hónapos előfizetés	6 k.
1 hónapos előfizetés	2 k.
Postán szállítva	24 k.
Egyes szám ára	1 fillér.

Megjelenik minden nap, kivétel a
Ünnepi utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Deák-utca 6.
A szerkesztőség kéziratok vétele
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.
Előfizetők és hirdetőik a kiadó
hivatalához fordulnak.

XIII. évfolyam 188. szám.

Nagyvárad

Péntek, 1917 augusztus 17.

Gróf Széchenyi Miklós püspök 645,000 koronás alapítványa.

Hadiárvának és az egyházmegyének.

Az idei Nagy Boldogasszony ünnepe aranybetűkkel lesz feljegyezve Szent László váradi egyházmegyének annalesaiban. E napon ugyanis Széchenyi Miklós gróf váradi püspök magához kívánta székeskapitánát és előttiük részint hadikölesöntvényekben, részint takarékpénztári betéti könyvekben összesen 645,000 koronát tett le hadi jótékonyági és egyházmegyei kulturális célokra.

— Legyen hála az isteni Gondviselésnek, hogy az ő dicsőségére, a szent Szív tiszteletére és egyházmegyém javára ez alkalommal összesen 645,000 koronát ajánlhatok fel, — e jellemző szép szavakkal jelentette be a képtalannak a püspök fejedelmi adományát, magasrangú áldozatát, melyet a haza és a kultúra oltárára tett.

Ez a minden ékesszólásnál szebben beszélő igazi egyházfejedelmi cselekedet megsemmisítő cáfolat arra a minősíthetetlen támadásra, melyet két hónappal ezelőtt a püspöki uradalmi bérlet kapcsán a szabaddóműves sajtó az egyházi vagyon és annak javadalmassá ellen intézett, nem átalván őket kapzsisággal, hazafiailansággal, önző célok követésével vádolni.

Széchenyi püspök áldozatos lelkének e nemes megnyilatkozása nemcsak lesújtó cáfolat a Világ, a Pesti Napló és más szabaddóműves organumok durva és alaptalan tá-

madásaival szemben, hanem egyáltalán teljes garanciát nyújtó megnyugtató a nemzetnek és az egyháznak a felől, hogy az egyházi vagyon ilyen kezekben igazán a hazának és az egyháznak, a magyar nemzeti kulturának és az emberiségnek legfőbb javára szolgál.

Ezen ünnepi cikk kerete nem elegendi meg, hogy a szabaddóműves sajtó izéztelen és alap nélkül szűkölködő támadásával tovább foglalkozzunk. Térjünk vissza Széchenyi püspök fejedelmi adományához a lástuk annak közelebbi rendeltetését.

Széchenyi püspök a háború folyamán sokszor megmutatta, mennyire együtt éres a nemzettel, mikor a hárségt elcsélt hősök árvának támogatásáról van szó. Most is ezekről emlékezett meg először, ezeknek szól nagy áldozatának első barmada.

1. A hadiárva javára 200,000 koronából Zita-alapítványt létesít, melynek közelebbi célját így határozta meg képtalana előtt:

Ezen összegnek a főkének successivo való felhasználásával az lesz a rendeltetés, hogy

a) 10 rk. vallásu, nagyváradi egyházmegyei szárazmáru hadiárva oktatást, kiképzést és nevelést kapjon az elemi iskolától az akadémiáig vagy egyetemi képesítés elnyeréséig;

b) 10 rk. vallásu, nagyváradi egyházmegyei hadiárva oktatást nyerjen elemi iskolában, földműves, vinellár, erdőgazdálkodó, ipari vagy más szakiskolában;

c) a még fennmaradó összeg fordítsassék vallású öntözés nélkül, de mégis a váradi

egyházmegye területéről való a tudóbbajban szenvedő hadiárva gyógykezelésére.

2. Széchenyi Miklós püspök át és át van hatva attól a meggyőződéstől, hogy a püspökök személfénye kell hogy legyen a papnevelde, melyből a jövő lelkipásztori kerülnek ki. Már esztergomi kanonok korában ő vitte keresztül a bécsi Pázmány-építést a mint győri püspök székeshelyén a Duna partján impozáns háromemeletes palotát építtetett kispapjai számára.

Váradra jövet is első gondja a szeminarium volt, melynek javára szűsímiséje alkalmaztató (1915. május 7.) százszáz koronás alapítványt tett.

Ugyancsak a papnevelés fontos érdeke lebegett előtt is személfény előtt, mikor nagy alapítványából erre a célra szintén 200,000 koronát szánt.

Nem kételkedhetünk benne, — mondá a képtalan előtt, — hogy a háború után még nehezebb lesz mint eddig papságunknak hivatásos és képzettségi successiójáról gondoskodni.

Ennek főeszközét egy kis szeminariumban látom. Ebbe már a 4. gimnázium osztályból vevendőkkel, akik így mielőtt a theológiára kerülnek négy éven át egyházas nevelésben részesülnek, ami által jól nevelt, kipróbált és megrostált anyagot kapunk a theologia számára. Egy ilyen kis szeminarium létesítésére, illetve fenntartására adta a püspök az említett kétszázszáz koronát.

3. Széchenyi püspök eddig is sokat áldozott új plébániák és lakóház felállítására

Lorber Bernáth modern gépekkel berendezett

ékszer és aranyáru készítő műterme

f. évi augusztus 1-én Nagy Sándor-u. 2. sz. a. megnyilt.

Egyes szám ára 12 fillér.

a templomok építésére. Vári püspökségének hat évtől négy új plebsia, illetve részben lelkészség keletkezett az egyházmegyében: Ujirás, Gerendás, Kondoros tanya és Gyó párhalmja. Ezek közül az első a káptalan áldozatkényszerű hirdeti, a többi nagyobb részt Széchényi püspök alkotása és ugyancsak ő építtette a bucsutársi templomot is.

Most négy új plebsia felállítását vette arába, melyek közül kettőre, a *fugyivásár helyire és a nagyszénásira* 50—50000 összesen 100,000 koronát tett le a káptalan karába.

4. Zelus domus tuae corradit me. A királyi zsolttáros a szavai mélyen lelkébe vésődtek Széchényi püspöknek s azért sokat és örömeit áldozott az Isten házána ékeségére. A győri székesegyház külsőjének stilizált restaurálása az ő gondoskodásának köszönhető. A váradi székesegyház is sok szép emléket bír már tőle. A gyönyörű új kápolna költségei ugyan az erre tett régi alapítványból kerültek ki, de a terv és kivitel az ő islést és buszóságát dicséri.

Püspökségének ötödik évfordulójára olyan gyes szentségmutatóval lepte meg székesegyhását, melynek párját nem találjuk szűles e hazában.

Mostani nagy adományából 50000 koronát adott Széchényi püspök székesegyházának belső díszítésére. Ebből első sorban új díszes püspöki trónus és káptalani feldíszítésem fog készülni.

5. Az egyetemi ifjak vallásos nevelése is szívén fekszik a figyelmet mindenre kiterjesztő főpásztorának. Az egyházmegye területén új egyetem nyílt meg *Debreczenben*, hol a kath. egyetemi hallgatók elhelyezésére *Szent László kollegium* létesült. Ennek a céljaira szintén 50,000 koronát adott a püspök, hogy kamataiból két-három egyetemi ifjunak könnyítse meg tanulmányai végzését.

6. Széchényi püspök aláírta az *Országos Veres Kereszt Egylőtnak*, melynek céljaira a háború folyamán lemeltsen tetemes összegeket áldozott. A Széchényi család külön betegszállító vonatot szerelt fel, mely évek óta a harctérről szállítja sebességteljesen. Milyen áldásos szolgálatot teljesít egy ilyen kórhásvonat, azt sebesült vitézek tudják igazán megmondani. Ezre a célra első sorban a kórhásvonat lelkészeinek ellátására nagy adományából 10,000 koronát rendelt juttatni Széchényi püspök.

7. Végül az egyházmegyében folyton merül fel kisebb-nagyobb szükséglet, melyeknek a fedezésére nem jut a rendszer forrásokból. E költségekre mostani nagy adományából 35,000 korona jut. Ebből nyar fedezetet a *Biharmegyei muzeum* értékes tárgyait az építkezés folytán szükségessé vált új rendezése is.

A káptalan és az egyházmegye nevében *Gróc Béla* nagyprépost megkötve, kereszteltem óriási szavakban mondott hálat és köszönetet a főpásztor áldozatos lelké nagy adományáért s kívánata neki, hogy lássa alkotásait békében fejlődni, virágozni és méltóan abból tiszta örömet.

A mult év végeig hiteles kimutatás szerint 1,800,000 koronát áldozott *Széchényi Miklós* püspök egyházi, hazafias, kulturális és jótékonyági célokra. Ehhez járult ezen év folyamán hasonló célokra 38,666 korona s ideszámítva a nagy-boldogasszony napi fejedelmi adományt, *két és fél millió* koronára rug e kiváló egyházfejedelmé áldozata, me-

lyet a haza és egyház oltárára tett le. E számok sokat fejeznek ki, de még nagyobbá teszi ezt az a szellem, mely ebből szerte árad a magyar hazában.

Fogadja Isten e nagy áldozatot olyan szívesen, amely készséges szívvel és örömmel nyújtotta az adományozó egyházfejedelmé!

Dr. V. Gy.

Esterházy Mór miniszterelnök távozása.

Budapest, augusztus 16. (Saját tudósítónktól.) Az Est értesülése szerint Esterházy miniszterelnök legközelebb hosszabb szabadságra megy és ez esetben királyi rendelettel mint a kabinet legidősebb tagja *Apponyi Albert* gróf fogja helyettesíteni. Abban az esetben, ha a válságot most eldánák meg, az Est szerint Esterházy után csak gróf *Andrássy Gyula* következhetik.

A 8 Órai Újság szerint Esterházy miniszterelnök távozása befejezett tény, kormányalakításra gróf *Zichy János* kap megbízást.

A flandriai második nagy csata.

Berlin, augusztus 16. A nagyfőhadparancsnok jelentése:

Egyesült harcok.

Rupprecht bajor trónörökös vezértábornagy hadseregétje. Flandriában fellángolt a második nagy csata. A tüzérségi harc a tengerparton és az Yser és Druif között ismét a legnagyobb hevességet érte el, s a tüzet növelés nélkül folyt és ma reggel peresztesé fokozódott. Eután Bishotte és Witschaste között 18 km. arcvonal szélességben sűrű tüzhullámok mögött az angol gyalogság támadásba fogott. Artoisban Hullych és Lens között az angolok már tegnap reggel négy kanadai hadosztályt támadtak. A legidősebb tüzhátvéd után behatoltak első állásunkba és új erőket áldozó harcavatásával igyekeztek Lens mindkét oldalán a letörési helyet mélyíteni.

A saját parancsnok szerint a támadásuk célja a négy kilométerre arcvonalunk mögött fekvő Veldin és Vissé falu volt. Egész nap tartó elkeseredett harcokban csapatunk elmentámadással a betört ellenséget állásaink harmadik vonalán túl vetették vissza. Az angolok nyeresége csekély. Még egyszer szervezést próbált, az ellenséget roham hül-

lámok arcvonalunk előtt összehajtották. Hullychól déire és Lensől nyugatra a támadókat, akik állásainknál a legnagyobb veszteségekkel szenvedtek, vissza vetették.

Saint Quentinél a franciák oldalán különösen élénk tüstevékenységet fejtettek ki. A belső városra hányzott több mint 3000 lövéssel sikerült nekik a paplakot felgyújtani. Innen a tűz álcáspont a székesegyházra is, amely este 8 óra 40 perc óta lángokban áll.

A német trónörökös hadseregétje. A Chelmas des Dames központi részében a tüzérség egész nap élénk tevékenységet fejtettek ki. Minőn egy előretörés már reggel meghiusult Czerni és Harlebisse között körülbelül 5 km. szélességben este erős francia támadások következtek. A támadások ismétlődtek. Az ide-oda hullámozó harc még éjszaka is tombolt. Összes állásaink birtokunkban maradtak. A hiábavaló támadások az ellenségnek súlyos véráldozatába kerültek. Verdun északi arcvonalán a tüzérségi harc délelőlt ismét nagy hevességre fokozódott, de francia részről nem folytatták oly hevességgel, mint augusztus 12 én és 13 án.

Ludendorff, első főhadparancsnok.

Az ellenséget a Szerethen túl vetették vissza

3500 fogoly, 16 ágyú a zsákmány.

Keleti harctér. Budapest, augusztus 16. (Hivatalos.) *Mackensen* vezértábornagy hadseregétje. Marssesóitól keletre német ezredek az ellenséget a Szerethen át visszavetették, miközben több mint 3500 foglyot, 16 ágyút és több mint 16 géppuskát szállítottak be. Strapáninál az ellenség súlyos, jelentékeny erősítésekkel táplált támadásai meghiusultak.

József főherceg vezéreszere hárcvonalá. Az ellenség a felső Susita mentén Racosától nyugatra vonult vissza. Honvédezerdek elragadták tőle a Montepesbojolt.

Többi bajor herceg vezértábornagy hadsereg-harcvonalá. Nem történt különös esemény.

Olasz és délkeleti harctér. Budapest, aug. 16. (Hivatalos.) Nincs jelenteni való. *A vesérkar főnöke.*

Malatinszky Lajos főispán installációja.

A főispán programja. — Beöthy László beszéde. — Tisztelegések. — Üdvözlések.

A vármegyeháza nemzeti zászló jelű, hogy Bihar megyének ünnepe van. Ha egyéb költészetek, a régi vármegyei installációkat jellemző fény és pompa hiányos is, mégis méltóságteljesen folyt le az a beiktatás és a mai hátróra időre III. ünnepély, amelynek keretében Bihar megye törvényhatósági bizottsága tegnapi rendkívüli közgyűlésén Malatinszky Lajos főispáni méltóságába beiktatta.

A rendkívüli közgyűlésen a törvényhatósági bizottság majdnem valamennyi tagja, azonkívül Nagyvárad város, valamint a helybeli és vidéki függetlenségi pártok kiküldöttai is megjelentek, hogy tanúi legyenek egy nemes és tisztán egyszerűségű, dolgozni szerető férfi Bihar megye főispáni méltóságába való beiktatásának.

Malatinszky Lajos főispán székfoglaló beszédében olyanok mutatkoztak, amilyenek kívántuk, amilyenek vártuk: számbava a megyei közkegyelmeztől minden polgártól, telve van tartalmas programbeszédével az emberszeretettel, a haladni vágyás és a sokat szenvedett népért való munkálkodás minden igényével. Igaz a háború okozta szenvedések gyógyítását, a nélkülözések enyhítését, a polgárság terhesnek és fájdalmának könnyítését. A főispáni beszédet esztelen társasággal, programját ószi megőrzéssel és szeretettel fogadta a törvényhatóság a a naptól fogva a Biharban eddig egyedül ismeretlen, de addigi méltósága helyén annál nagyobb érdemeket szerzett magas állású közéleti férfi Bihar vármegyéjé lett.

Beöthy László v. b. t. t. a törvényhatósági bizottság nevében mondott gyönyörű üdvözlő beszédet, kijelentve, hogy a törvényhatósági bizottság, a vármegyei tisztikar megőrzésével tudja támogatni a munka jel szavával beköltözött főispánt és bizalmával már is megajándékozta azt a férfit, aki a vármegye szolgálatában tanult meg dolgozni.

Papzász József os. kir. kamarás, Létay Ernő osz. képviselő üdvözlék még Malatinszky Lajos főispánt a rendkívüli közgyűlés keretében, amelynek lefolyásáról alábbi részletes tudósításunk számol be.

A közgyűlés előtt. Gyülekezés.

A 10 órára hirdetett rendkívüli közgyűlésre, már 9 óra tájban kezdődnek gyülekezni. A megye főszolgabírái és szolgabírái teljes számban megjelentek, itt vannak a községi és községi ügyészek ugyancsak kivétel nélkül. Egyre sürübben érkeznek a törvényhatósági bizottsági tagok, kiknek ünnepi fekete ruhája közé itt ott egy-egy főispáni ruha, egy-egy katonatiszti uniformis vegyül.

A vármegyeháza nagyszoba 10 órára zsúfolásig megtelik, pedig még egyre többen és többen jönnek, a háttérben a nagy kép alatt megjelenik néhány fehér ruhás nő, kik közül Fényes Lórádnét, Orlay Györgynét, Baranyi Tibornét, Szunyog Pálnét, a Fényes nővéreket sáhról feljegyeztük.

Kétfélre 10 óra előtt érkezik meg Rindler Károly polgármester, Lukács Odón főjegyzővel Nagyvárad város képviselőiben.

Bevonultak a terembe a főispánt kísérő színi vendégek: gróf Batthyány Ernő, gróf Batthyány Pál főherceg, Eitner Zsigmond, báró Guttmann Henrik, Muzsa Gyula osz. képviselő, Malatinszky István busszázvezető, Malatinszky Ferenc nagybirtokos, Csikszay Ernő v. k. kanonok, Altay Guidó nagybirtokos, Chocseny Miklós jószágfelügyelő, Rothbögél Antal jószágkormányzó és Ruzsiner Lajos községi.

A csokoros teljes számban jelenlévő bizottsági tagok közül a képviselőket tudtuk feljegyezni: Rácz Dezső, dr. Karácsonyi János, Szarmay L. Árpád, dr. Vucskós Gyula, Pálly Lajos, Lószky Gyula, Radó Gábor, Balogh Mihály, Fráter Emil, Erdős Zoltán, Bakos Béla, dr. Csikszay Kálmán, László János, Thury Ignác, Fráter Póter, Jurcsik Zoltán, Hollósy Gyula, Csikszay János, Nadányi Pál, Bősörményi Lajos, Jancsicskó Dénes, Szabó Károly, Andrásy József, Veszély Lajos, Roxin Miklós, Szentkereszty Zoltán, Blyer Lajos, Fúrós Lórád, dr. Móricz Ernő, Korbély József, Nagy Dénes, Olasz József, Rogos Károly, Oivós Gyula, Dali Imre, Szabó József, dr. Pócs Ernő, Tempelán Dezső, Kiss Miklós, Varró Domokos, Kélemen József, Halász Elemér, Dohosy Kálmán, Zsuzsány Béla, Jeny Albert, Pálly József, Fedor Gyula, Papp Imre, Ertesy Géza, Biszterzky Iván, Mányai Barna, Markovits Kálmán, Gera Sándor, stb.

Általános felkintést keltett, hogy a megyei munkapárt vezető, Beöthy László v. b. t. t., volt kereskedelmiügyi miniszter az ülés megnyitáskor még híve jelen.

A rendkívüli közgyűlés.

A rendkívüli közgyűlést Fráter Barnabás alispán nyitja meg néhány perccel 10 óra után. Néhány szóval üdvözlő a megjelenteket és ezután Keszthelyi Zoltán főjegyző felolvassa a helyfőispán leiratát, melyben értesíti a törvényhatósági bizottságot, hogy a Felsőke legfelsőbb elhatározásával Malatinszky Lajos főszolgabíró Bihar megye főispánjává nevezte ki.

Fráter Barnabás alispán indítványozza, hogy dr. Karácsonyi János vezetésével Korbély József és Pálly Lajos bizottsági tagokból álló bizottság küldessék a főispánhoz, akik kérjék fel arra, hogy a közgyűlésen jelenjék meg.

Az indítvány elfogadása után Fráter alispán az ülést a főispán megjelenéséig felfüggeszti.

Szűzlet közben általános érdeklődést keltve érkezik meg Beöthy László és elfoglalja rendes helyét, néhány perccel el és megjelenik Malatinszky Lajos. A főispán gyors léptekkel jön, látszik, hogy a megbízhatóság e pillanatban egész valóját elfoglalja. A főispáni szék előtt megáll, határozottan, kicsit mégis bátorisan körül néz, alig észrevehetően elmosolyodik, meghajja magát.

A közgyűlés éljenez, az óvócs mely a volt asszonyai képviselőtől Balogh Mihálytól indult ki, lassan mind általánosabbá válik, egyre zajosabb, egyre melegebb lesz, végül az egész terem éljenez Malatinszky főispánt.

A szokásos esküvőt Keszthelyi főjegyző olvassa és Malatinszky Lajos főispán messze hallható hangon mondja utána. Az eskü után ismét felugor az éljenez, melynek csillapultával Malatinszky Lajos főispán a főispáni széktől elmondja programbeszédjét.

A főispán székfoglaló beszéde így hangzik:

Igéret a hadiözvegyeknek és árváknak.

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

Midőn felséges uram és királyom kegye és a kormány bizalmától Bihar vármegye főispáni székét elfoglalom, azaz immarsztó fohással járulok a Mindenható elé, világegyetem meg erőmet, adjon szót, hogy e díszes állást egy hasám, mint vármegyém javára, nagynevű elődeimhez méltóan betöltési képes legyek.

Erre az állásommal járó felelősségemnek teljes tudatát s kérdem magamtól, vajjon eleget tudok e majd tenni ama jogos kötelezettségek, melyeket működésemhez fűznek, méltó lesznek-e a belém helyezett bizalomra. Aggódva állok meg e kérdésnél s ha rem réltelve vissza, teszem azt annak tudatában, hogy dolgozni tudok a szeretet s meg vagyok győződve arról, miszerint vármegyém erkölcsi és anyagi fejlesztésére irányuló munkásságomban pártkülönbség nélküli számíthatok vármegyém hazafias köznevelésének támogatására.

Nehéz időben foglalom el állásomat, egy borzalmas világháborúnak immár negyedik évét kezdik meg.

Minden képzelést meghaladó erőketől (ésőtől) tett tanúbizonyosságot mutatunk a világ előtt. Még a harcokban fegyveres ereje az ösöktől öröklött világegyetem védi a hazáját, itthon aggok, nők és gyermekek egymással versenyezve dolgoznak, hogy ellátva a harcokban küzdő hőseinket, biztosítsák a megéltetést nemcsak az itthoniaknak, de szövetségesainknak is s így meggyőződésükkel meggyőződésük nem tudó silenségeinknek kiéheztelési tervét.

Kegyelmettel emlékszem meg vármegyémnek a különböző harcokban hősi halált halt a többnyire idegen földben pihant hősi fiatal, ezért ígéretet téve nekik, hogy hátrahagyott özvegyeik, árváik sora legfőbb gondoskodásom tárgya lesz. Üdvözlöm a vármegyének küzdő hőseit azaz a forró őhejjel, vajha a magyarok letere melőbb szabadtan meg becsülnék a háború borzalmaiktól, reánk árasztván egy dicső, győzelmes béke áldását.

A választójepről.

Tekintetes törvényhatósági bizottság!

Hagyomány az, hogy a főispán székfoglaló beszédében jelzi az irányt, melyet követni óhajt, az elveket, melyek működésében vezetik.

Kétségesen helyénvaló ez a jelen esetben, midőn, mint a politikai életben teljesen ismeretlen ember jelenek meg a tekintetes törvényhatósági bizottság előtt, ki eddig politikával vajmi keveset foglalkoztam s aki, mint egy szerény munkás a közkegyelmezt, egyedül hivatásomnak éltem.

Teljes odaadással híve vagyok annak a politikának, mely állami önállóságnak és függetlenségnek teljes mértékű törökösök. Vállalom tehát teljes egészében a kormány letalajának programját, az általános, egyenlő és részben közös választójogi törvény oly módon való megalkotását, hogy a magyar nemzet szupremáciája megőressék, mert csak erre az alapszámra helyezhető el állami életünk teljes kifejtésére.

Nagy időket élünk, a jelen világháború új eseményeket vetett fel, melyeknek hatása nálunk megvan, de nem vonhatjuk.

A magyar nemzeti a háború kor jelenségeit mindenkor megértette, őseink tudták egyetértéssel saját nemzeti érdekeivel és éppen azért nem féltem beszélni a kormány megalkotásának alapját képező programjait, egy széles alapokra fektetett választójogi törvény megalkotásáról sem. Balám oltotta az eszmét szülővármegyém nagy fiának, Deák Ferencnek szellemébe, hogy ő mondta egyik beszédében: „Szülővármegyém nem szűkebbre szorítani, hanem inkább szélesebbre kell a választójogi rendszer alapját, mert csak ott erős a polgári szabadság, hol minden polgár védi azt, mint öntulajdonát.” S mert a választójogi alapját az irás olvasás tudása képezi, itt jegyzem meg, hogy kiváló gondolkodásom tárgyát fogja képezni a közközlés ügye is. Új iskolák létesítése, a meglevők fejlesztése s különösen a nem magyar nyelvű vidékeken megbízható tantervek alkalmazása fontos feladat, hisz itt az ideje, hogy az alföldi községek a mindenki megtanuljon a hazában irni és olvasni magyarul.

Népjóléti, kulturális, gazdasági program.

Főispáni működésem főfeljűl a kormány népjóléti, kulturális és gazdasági programjainak végrehajtását, a tiszta és gyors közigazgatás megteremtését, illetve, tökéletesítését tűzöm ki a célom előírásához munkatársul hívom és kérem Biharvármegye kispánját, magas szívenalca álló, a háború alatt lelkiismeretes munkájával általaos elismerést kiérdemelt tisztikarát. Kérem a tisztikart, azaz főispánját, legyen munkatársam a vármegye anyagi javait, erkölcsi fejlődését célzó munkában és azon törekvésemben, hogy a kormányatomra bízott vármegyében mielőbb egy országos hírű kitűnő közigazgatást teremtsünk meg.

Ezzel szemben ígérem, hogy a törvényhatóság autonómiáját, mint ősi alkotmányunk egyik legerősebb sziklavárát, kellő tiszteletben tartva, nemcsak fáradhatatlan munkatársam lesznek a tisztikarnak, de állásom egész tekintélyét latba vetem, hogy a tisztikarnak munkásságát, anyagi jövőjét biztosítsam, és kellő elismerésben részesítsem.

A megye autonómiája. Politika nélküli közigazgatást.

Kijelentem azonban már most, hogy éppen a közigazgatás tisztasága, a tisztikar tekintélyének érdekében a közigazgatásba politikai, vallási kérdéseket bevonni nem engedek. Hisz a jó közigazgatásnak az alap feltétele éppen az, hogy rang, párt és vallásikülömbéreg nélkül egyformán szolgáljon mindenkinek, szegénynek, gazdagnak. Tisztelem mindenkinek politikai nézetét, becsülöm mindenkinek vallását s éppen ezért azt akarom, hogy politikai nézetét mindenki szabadon gyakorolhassa, politikai nézetét, vagy vallása miatt a kormányatomra bízott vármegyében senki mellőzésnek vagy üldözésnek kitéve ne legyen.

Elismerés a jegyzői karnak.

Híányos volna székfoglalóm, ha ugyan csak a helyen meg nem említenék vármegyém jegyzői karáról. Huszonnégy éves szolgabírói működésem alatt megtanultam ismerni azt az óriási munkát, amit a jegyzői kar végezni kénytelen és éppen ezért teljes nagyságában méltányolni tudom a jegyzői kar munkásságát, értékét. Legyen meggyőződve róla Biharvármegye jegyzői kara, hogyha megismeri mindazt, amit fontosabb a vármegye tisztikarának mondottam, bennem őszinte barátság és támogatójára talál.

Ezzel fogadom, hogy a törvényeket megtartom és megtartatom. Eppen ezért talán nem is volna szükséges külön foglalkoz-

nom a vármegyém nem magyarajku fiaival, hisz megmutatták a súlyos időben, hogyha bár nyelvük nem is magyar, szívük egészen mellette áll ragaszkodnak a saját magyar hazához s mint hősek vették és vessék ki részüket annak védelmében. Múltán megilletik őket minden jogok, melyeket törvényeltek a hazá minden becsületés, há polgára részére biztosítanak. Legyenek továbbra is hűek hazájukhoz és hűtársai szeretettel fogadják közreműködési boldogulásukra.

A magyar állam integritása.

Mint az államhatárolom végrehajtó képviselője kijelentem azonban már most, hogy minden, a magyar állam integritása, a vagy a magyar faj életei támaszát a törvény teljes szigorú alkalmazásával fogom visszaszerezni, de remélni akarom, hogy ilyen törekvésektől a vármegyének minden fia távol áll.

Előszófogaló beszédem keretében nem saadtkozom szociális kérdéseinkkel részletesen foglalkozni, de mint a társadalom és a mindennapi élet feladatát, visszatérve az ismerője ígérem, hogy a tiszteletben tartó hatalom és a lelkesen élő melegeg s szociális alkotások számára mindenkor rendelkezésre áll.

A háború okosba bajok enyhítése, a háború szűlta követelmények teljesítése egyik legnehezebb feladata ma a közigazgatásnak. Meg találom a módját a lakosságnak a viaszonyokhoz képest olcsó s elengedő élelmiszert biztosítani és a termelés fokozásával, a takarékoság hirdetésével a község minél többet nyújtani, lesz első feladatam s én hiszem, hogy sikerülni fog a vármegyében a térség már elért szép eredményeket nem a törvény szigorú alkalmazásával, de a lakosság megértésével fokozni.

A megye gazdasági érdekeinek támogatása.

Ezer figyelemmel fogom kísérelni vármegyém gazdasági viszonyait s ígérem, ha bármikor támaszomra lehet a gazdasági életnek szüksége, a legnagyobb készséggel állék a gazdasági élet rendelkezésére. Epp oly figyelemmel leszek vármegyém ipari és kereskedelmi érdekeire is s szívesre teljes erőmmel támogatom az ipart és kereskedelmet fejlődésében, éppen olyan körültekintően saigornál fogom üldözöttei a háború alatt annyira elharapódzott árak ellen, árdéklést s az uszorákat minden, és a háborúszűlta új fajtát.

A közlekedés ügye a háború következtében sokat szenvedett: s mulasztásokat a háború végével pótolni, a vasuti hálózatot fejleszteni, a közlekedési utakat tovább építeni oly irányban, hogy minden községnek legalább egy minden időben járható uja legyen, szintén feladatam lesz, hisz nemcsak az ipar és kereskedelem, de a mezőgazdaság is csak akkor tudja állni a versenyt, ha könnyű, olcsó és gyors közlekedés áll rendelkezésére.

A községüzemügy is fontos tényezője lévén vármegyém boldogulásának, meleg szeretettel fogom felkarolni különösen az anyá és özsemmő védelmet, az elhagyottá nyilvántolt gyermekek nevelését, a tűdőzés elleni védekezést és a rokkantak gyámoltását, a háza védelmében munkaképességüket veszített honfitársaink tisztességes megélhetésének biztosítását, számitva s térség a vármegye nemcsak anyagi, de erkölcsi támogatására is.

A munka jegyében.

Tekintetes törvényhatósági bizottság! Székfoglaló beszédemmel talán sikerült meggyőződnöm a vármegye közönségét, hogy akkor, midőn a dicsőséges állást vállaltam, a legnagyobb szándék vesztől, községemet, munkabiztosítást a reám bízott vármegye javára gyümölcsözővé és éppen ezért hűm a tekintetes törvényhatósági bizottság, a hős, de nemcsak munkában, dolgozunk a

nshén időben vállalva: hazánk és vármegyének javára.

A munka jegyében, hazámnak, vármegyémnek szeretetében végzet beszédemet és kezdem meg működésemet, kérvén a Mindenható, adjon nekünk erő: és kitartást, hogy munkásságunkból áldás fakadjon magyánkra!

A főispáni beszéd nagy hatást keltett, viharos taps, sügő öljenés fogadta. Bihar vármegye percekig ünneplte új főispánját.

Beóthy László beszéde.

Még a székfoglaló főispáni beszéd hatása alatt állott a közgyűlés, midőn szólásra emelkedett a Biharvármegyei munkapárti vesére Beóthy László v. b. t. t. A teremben egyessre néma csend támadt, a vármegye feledt várakozással figyelte a beszédet.

Méltóságos Főispán Ur!

Tek. Közgyűlés!

Amidőn elhangozt eskü után, hatása alatt annak a nagyszabású és tartalmas beszédnek, amellyel Ö méltóságos főispáni székét elfoglalta, a magam részéről én is szót kérlek, tesszem azt azért, hogy hódolva egy általánosan elfogadott hagyományos ősi szokásnak, üdvözöljem a vármegye újonnan kinevezett főispánját azokról a saakokról, ahol mi, mint a törvényhatósági bizottság tagjai, a vármegye közönségének, a törvényhatóság egyetemének képviselőit foglalkoztat helyet. De habár ezen a címen kértém is szót, nincs jogom azt állítani, hogy a vármegye közönsége nevében beszéljek, mert erre nem felhatalmazást, ennél kavésbé megbízást nem nyertem. De ahhoz igazán van jogom, hogy én, aki itt a vármegyében születtem és nőttem fel, akit a vármegyében úgy a multban, mint jelenleg is olyan számos és értékes eszták fűnek, hishessem azt, hogy miszerint minden közlő felhatalmazás nélkül is a vármegye közönségével teljesen egyértelműleg járok el akkor, amidőn Ö méltóságát melegen üdvözölöm és kifejezésre juttatom azokat az érzéseket, amelyekkel mi Öt köztünk való első megjelenése alkalmából szívvel üdvözöljük.

Üdvözöljük Öt elsősorban azaz a loyális és közeles tisztelettel, amellyel azon magas állásunk, amelyet Ö elfoglalt, mindnyájan tartozunk; de itt szeretek mindjárt kijelenteni, hogy az a tisztelet korántsem egyedül az állás méltóságának szól, de éppen oly mértékben illet meg azon férfi érdemes egyéniséget, aki Felséges Urunk, Királyunk legkegyelmesebb elhatározásából a magas kormány bizalma folytán az állást elfoglalja és aki ezen tisztelet mellett mindjárt első megjelenésével biztosította a maga számára azt a rokonszenvet, amely csak fokozódott azon beszédnek hatása alatt, amelyet fölső most hallottunk, amelybe a vármegye iránt való érdekeit ilyen meleg szavakkal juttatta kifejezésre és amelyben kifejtette azt a nagyszabású, minden irányra kiterjedő programját, amelyet mindennyan teljes megelégedéssel és meggyőzéssel hallottunk szájából.

Üdvözöljük Öt másodszorban reménykedéssel és bizalommal elítelve jövő működése iránt. Mert reméljük azt és bízunk abban, hogy egymást kölcsönösen megírva, egymást kölcsönösen támogatva, közös vállalt munkával sikerülni fog biztosítanunk azt, hogy a vármegyének vitális érdekei az Ö kormányzata alatt is akként legyenek kiszolgálva, gondozva és ápolva, amint ez kiszolgálva, gondozva és ápolva lett mindnyájunk hála elismeréséről kísérvé Méltóságod közvetlen elődjének kormányzata alatt. Akként lesznek gondozva és ápolva, amint azt bigyja el nekem Méltóságos Uram a vármegye közönsége igazán meg is érdemli és amint erről meggyőzők győződve. Méltóságodat egyfelől nemcsak ambiciójá, másfelől hazafiai közeleségérzete általánosan sarkalja és és amint erre Méltóságodat a közigazgatás

terem eddig is folytatott működése során megszerzett gyakorlata és ismeretei kétségtelenül teljes mértékben képezték is. Mert azaz ügyünk tisztában tek. Köszvényes, hogy a főispáni állás má' már megszünt puszta díjazás lenne. Közigazgatási szervezeteink fokozatos fejlődésével és tökéletesebbítésével kapcsolatban fokozatosan tárgy a hatáskör is, amely a főispáni állással összekötve, teendőket feleltette. Ma már a főispáni állás a maga teendőivel, mint egyik szervek kerék helyesedik bele ebbe a nagy mechanizmusba, amely hivatva van a közfelügyeletet a törvényhatóságok kezében belülről ellátni és irányítani. És így a főispáni teendők elvégzésének mielőttje már már egyik lényeges tényezője a vármegyei adminisztráció sikeres és eredményes működésének.

Ezekből önként következik, hogy egy vármegyei név ma már nem lehet közömbös, hogy ki áll az ő főispáni székében. Mert a puszta jóakarattal, amit bárkinél készítenek feltételezünk, egymagában vége és kellő előismeret és gyakorlat híján nem lehet elégséges eme teendőknek oly módon való ellátására, mint azt a vármegye érdeke jogosan megköveteli. Kíváló meggyűvással szeretünk éppen azért arról tudomást, hogy Önkormányzatunk egy vármegyei szolgálatából lépett vármegyei főispáni székébe, ahol szintén egy fontos és sarkalatos hivatal teendőit látta el. Mert az a körülmeny meggyűvítő garanciákat szolgáltat a tekintetben, hogy Önkormányzatunk nemcsak akarja fogja, hanem képes is lesz teljes egészében megvalósítani azt a negatívum programot, amelyet maga elé tűzött és amely program kereténélvülte érdekében, amint azt már ő maga is jelölte volt, igen értékes munkatársait fogunk rendelkezésére bocsátani azon értékes tisztikar személyében, amelyet bizalmunkkal felruhásztunk. Először abban látta mindig egyedül hivatását, hogy minden képességét, minden erejét és minden idejét belevigye ebbe a munkába, amelyet el kell látni azon célból, hogy a gondjaira bízott községek teljes megelégedésére legyenek kiszolgálva. Meg vagyunk arról győződve és ez nem is lehet másképp, de erre a körülményre figyelmeztet eszen alkalmunkkal is nyomatékosan felhívjuk, hogy ugyanazon az uton haladjanak tovább és minden erejüket használják fel, hogy Méltóságodat közhatalu törekvésében teljes erővel támogatassák. De viszont Méltóságodat is kérjük, Méltóságodtól is reméljük és várjuk azt, hogy teljes erejével támogatni fogja, amint ő ezt maga is jelölte volt, községek törekvéséért ellátásában és pedig támogatni fogja saját egyéni értékével, állásának tekintélyével és súlyával, valamint azaz a természetesen befolyással, amellyel a kormánytól rendelkezik, amit anyóval is inkább kérhetünk, mert mi a körülményben nem fogunk semmit elhatározni, nem fogunk semmit véleményezni és nem fogunk semmit kérni, amilynek törvényességéről, jogosságáról és községek voltáról azitunk mélyéig meg nem volnánk győződve.

Az a körülmény, hogy Méltóságod mint vármegyei ember lépett vármegyei székébe, előtér egy más irányban is nagy súlytal bízik a mérlegben. Mert ebből a tényből joggal szerem következtetni azt, hogy Méltóságod közvetlen tapasztalatból ismerhette meg azt a finom határvonalat, amely egyfelől a főispánok mint a kormány bizalmi közegeknek, másfelől a vármegyének, mint széles önkormányzati jogokkal felruhásolt testületnek jogkörét egymástól elválasztja. Ez a határvonal igen finom és valljuk meg őszintén, sok tekintetben elmosódott. Ezt a határvonalat elméleti alapokon megkonstruálni nem lehet. Ezt a határvonalat csak az ismerhet teljesen, az járhat ezen biztosan, aki ezt a gyakorlati életből, közvetlen tapasztalatból ismerhette meg. Már pedig ennek a határvonalnak ismerete a főispánról

széről egyenesen a vármegye bábéjára érdekesen feleltet kívánatos. Mert habár kétségtelenül lényegesen enyhült az a feltétel, amely régebben a vármegyét a főispán magatartásával szembe állította és amely teljesen indokolt is volt akkor, amikor a főispán a nemzeti akaratától teljesen független diktatorialis alapon nyugvó kormányként volt bizalmi közege és habár ma parlamentaris kormányrendszerünk mellett a vármegyének egyenesen hazafias kötelessége az, hogy a kormányt, mint a kormány bizalmi közegeket keret erőlteteni ott, ahol az egység állami akarat érvényesülése forog kérdésben, mégis nem lehet elvitatni, hogy van egy pont, ahol az a feltétel még ma is fennáll és az a pont az, mely a vármegye önkormányzati jogának sértetlen fentartásával áll összefüggésben. Önkormányzati jogára feltétlen volt Bihar megye is mindig és hisszük, hogy a vármegye főispánja a tekintetben tudni fogja kötelességét. De reméljük azt, hogy erre nem lesz szükség, mert Önkormányzatunk vármegyei keretében megismerése azt az érteket, hogy a legkényesebb esetekben is el fogja látni a helyes álláspontot és így el fogja kerülni azt, hogy a községek fennálló összhang megsérüljön.

De hiszem és remélem, hogy ezt az összhangot nem fogja megsavarni az a körülmény sem, hogy mi, a törvényhatósági bizottságok túlnyomó többsége nem tartozunk azon pártok közelebe, amelyek támogatják azt a kormányt, amelynek bizalmából Önkormányzatunk állást elfoglalja. Nem fogja pedig megsavarni azért, mert nem szabad, hogy megsavarná. Mert amint mi magunk győződve arról, hogy Önkormányzatunk pártállásnak elfoglalásánál tisztán és színtelen hazafias meggyőződés irányította, éppen úgy a gyűlés Önkormányzatunk meggyőződve arról, hogy mi is tisztán és színtelen hazafias meggyőződésünket követjük akkor, amikor rendületlenül kitartunk pártunknak elvi mellett és ezt abban a hitbenben hisszük érvényesíteni, hogy meggyőződésünk szerint ezzel szolgáljuk leginkább hazánk érdekeit. A hitet tehát köztünk az, hogy erős férfias meggyőződés áll erős férfias meggyőződés szemben. Mind a kettőn etikai alapokon állunk, már pedig az etikai alapokon nyugvó névelőterések között a túlsúlyt csak etikai fejtöréssel lehet és szabad megvinni. Ennek a fejtörésnek pedig az a jellegzetes sajátossága, hogy az ellenfeleket nem teszi ellenségekké, hanem szívesen elhídegtülést és nem zavarhatja meg azt a harmóniát, amely körülben fennáll.

Ezekben akartam igazán csak érinteni a pártpolitikai vonatkozású szempontokat. Mert politikai kérdésekkel foglalkozni nem szándékozom. És pedig nem szándékozom egyfelől azért, mert pártpolitikai kérdések megvitatása a beiktató gyűlés keretében nem tartozik a főispáni beiktatás azon egy pártpolitikai, hanem egy par excellence közjogi aktus és a főispán nem egy politikai pártnak, hanem az egész vármegyei főispánja. De nem szándékozom ezt teani másodsorban azért sem, mert éppen a legutóbbi beszédeim alkalmával volt alkalmam a szégyes legfontosabb kérdésekkel foglalkozni, volt alkalmam a vármegyei közönségnek ezzel szemben állást foglalni és így azt újra szégyesre hozni egyenesen illetélességnek és tapintatlanságunk talánam részemről, mely könnyen diszónás hanggal zavarhatná meg a közgyűlés harmonikus lefolyását. Már pedig ezt mindenképpen kerülni akarom. Mert biztosítani a gyűlés méltóságos lefolyását, ezzel tartozom azon férfiaknak, akik ma székébe iktattak, tartozunk a vármegyei méltóságának és tartozunk a közgyűlés hagyományos szellemének. Mert mi barátainkkal meg tudtuk vinni az elvi küzdelmet ott, ahol az szükséges, de azt ok nélkül nem hoztuk be ide, a megye terébe, mert csak egy gondolat vezet bennünket, együttes erővel szolgálni szeretett vármegyénk érdekeit.

Ezeket akartam kiemelni és megjegyezni Önkormányzatunk melegen üdvözlően.

Azokat szellemi tartalmas szép beszédet zúgó taps köszöntötte.

Az installáció vége.

Ezután Pappzáz József or. kir. kamarás mondott nagyvonalú beszédet. Üdvözlötte Malatinszky Lajos főispánt, dicőltette a valódi demokráciát, amelyből minden emberi jog fakad. A törvényhatóságba erkölcsi erőt kell bocsátani, és biztosítja a községek tisztaságát. Kéri a közgyűlést, hogy a főispánt támogatassa bizalommal a demokráciát szolgáló törekvéseiben.

Létay Ernő országgyűlési képviselő az elhangzott beszédeket annyira magasra emeltesd fel, hogy azoknak hatására alatt indítványozza, mondja ki a közgyűlés, hogy az elhangzott beszédeket jegyzőkönyvbe foglalja, zinyomolja és azoknak is megküldi, akiket a haza védelme a megjelenésben megakadályozott.

Az indítvány egyhangú elfogadása, a jegyzőkönyv hitelesítése után Malatinszky Lajos főispán a rendkívüli közgyűlést bekezdette.

A gyűlés a főispán teljes eljenzésével ért véget.

Tisztelgések a főispánnál.

A megyei tisztikar.

A rendkívüli közgyűlés után Malatinszky Lajos főispán a főispáni lakásban fogadta a vármegyei tisztviselők tisztelgését, akik Fráter Barnabás alispán vezetésével jertek elje.

Fráter alispán rövid beszéddel ajánlotta a vármegyei tisztikart a főispán jóindulatába, Keszthelyi Zoltán főjegyző pedig sorba bemutatatta a tisztviselőket.

Malatinszky Lajos főispán kezet fogott a bemutatott tisztviselőkkel, ugyancsak mindegyikhez volt egy egy kedves, közvetlen mondata.

Mildőn Balogh Elemér főjegyző került sorra, a főispán melegen megértette a kezét, barátságosan, kedveskedve a szemébe nézett: — Te vagy? — mondotta — emlékszel még rám?

Sorra kerültek a szolgabírók, a jegyzőker. A főispán mindenkit megbóditott közvetlen, barátságos modorával.

A tisztviselők bemutatását követő barátságosban a főispán hangoztatja, hogy a bevonult jegyzők, szolgabírók felmentése érdekében haladéktalanul közelepp a kormányt.

A nagyváradi függetlenségi párt.

A nagyváradi függetlenségi és 48-as párt küldöttségét Olasz Béla dr. vezette a főispánhoz.

Dr. Olasz Béla rövid beszédében tolmácsolta a városi függetlenségi párt ragaszkodását, tiszteltetését és bizalmát Kérés a főispán támogatását. Hangsúlyozta, hogy úgy Nagyvárad, mint Bihar megyében igazi létezik a függetlenségi párt.

Malatinszky főispán megköszönte az üdvözlést, egyben kifejtette azt a kérelmét, hogy a párt a visszavonás politikáját alahagyva, összefogva, egyesült erővel haladjon azon útra megvalósítás felé, amilynek ő is szolgálatában áll.

A szolnoki 48-as párt.

A nagyszolnoki függetlenségi párt küldöttségét Balogh Mihály vez. országgyűlési képviselő vezette Malatinszky Lajos főispán elé.

Balogh Mihály üdvözölte a főispánt, amit Malatinszky Lajos főispán megköszönve, ajánlotta a küldöttségnek, hogy Balogh Mihályt, a 48-as eszmék régi kipróbált hajnokaát követését, akkor is vele mindig egy uton fognak haladni.

Üdvözlések.

Malatinszky Lajos főispánt új nélfősi gában az ország minden részéből származó keresték fel üdvözítő táviratokkal. Az elők között volt, akik házában küldték el üdvözlőket, gróf Széchényi Miklós v. b. t. t. megyéspüspök, aki tegnap a következő igen szelvényes, melegbangu levelet intézte Malatinszky Lajos főispánhoz:

Méltóságos főispán ur!

Nem mulasztatom el, hogy a mai napon, méltó Méltóságod új hatáskörének elfoglalására Nagyváradra érkezik őszinte örömmel ne üdvözöljem. Múltán módomban volt Méltóságodnak nagyrabecsült látogatása alkalmával tisztelőre méltó ajánlásait megismerni, kérem, legyen meggyőződve, hogy minden barátság és a városgye lakosainak erkölcsi és anyagi jólétét előmozdító törekvésében az én közreműködésünkre és támogatásunkra mindenkor számíthat.

Fogadja kérem Méltóságod őszinte napján becsültem kifejezését, melyivel maradok

Őszinte híve:

gróf Széchényi Miklós,
váradai püspök.

A tegnap érkezett táviratokból a következők alábbint megismerünk:

Besztercebánya. Távollétom miatt mai keltező ünnepélyen személyesen nem lehettem jelen, ezúton küldöm őszinte üdvözlőim társát barátságos üdvözléssel: dr. Lábán Lajos kir. táblai elnök.

Palatonföldvár. Melegan gratulálunk és szeretettel üdvözöljük főispánj székében. — **Abafyék.**

Aranyosmarót. Beköltésed alkalmából legszelvényesebb szeretetszókat küldöm. — **Bánicsky Ödön.**

Zalaszentgrót. Veli jó főnökökkel az elfoglalás alkalmával szeretettel üdvözlök és munkásságra ismét elismerést kérek: **Vert Jó zsefék.**

Budapest. Fogadd kérlek őszinte szeretetszókat. Biztos vagyok, hogy rövid idő múlva megérkező szereteted és teljes bizalmat elnyered. Üdvözléssel: **Baranyi.**

Zalabér. Legnagyobb sajnálatomra te nem mentél, fogadd kérlek szíves megaláztatásod alkalmából jókívánataimat és baráti üdvözlőmet: **baró Guttmann László.**

Wien. Őszinte szívből gratulálunk és kérjük, hogy új méltóságodban ne felejtkezzél meg a szelvényről és tartsd velünk is szoros kapcsolatban. — **Baró Neumann Károly és neje.**

Zalacsány. Legmelegebben üdvözlöm a mai napon. **Batthyány Pálné.**

Legujabb füzöket legolcsóbban Resztenbaum Juliskánál lehet beszerezni Rákóczi-ut (Korona gyógyszerár mellett) Leibchenek félárban. :: Telefonszám 827. ::

Hatszáz ezer korona deficit.

Jelinek Géza h. főszámvevő hazajött.

A város főszámvevője, Szűcs Géza előterjesztést tett a polgármesterhez, hogy egészségi állapotát az öltözők óta folytatott szabadidő munká megromította.

Szabadidőre szeretne menni, ezért kéri, hogy helyettesít, Jelinek Géza főhadnagyot mentesse fel a katonai szolgálat alól. A város közhelyére a helyettes főszámvevőt, aki egy évig teljesített frontszolgálatot, a honvédelmi miniszter szabadságára a tegnapi el is foglalta hivatalát, amelyből a tejkész pontot áthelyezték.

Szűcs Géza főszámvevő azonban egyelőre nem megy szabadságra, míg a záró számadást össze nem állította. Ez a záró számadás mint már a költségmester is tudomásul vette, hatszáz ezer korona deficitet járul a közönség növeléséhez.

Telemelék a lisztadagokat.

Tudatom a város közönségével, valamint az összes pékekkel, hogy a mai miniszterium 2922—1917. M. E. sz. rendeletének 5. §-ában nyert felhatalmazás alapján Nagyváradi törvényhatósági joggal felruházott város tanácsa 1917 augusztus hó 16-tól kezdődőleg a hatósági felügyeletben kiszolgáltatandó lisztadagok nagyságát változtat a liszt és kenyérszármazék a következőkben állapítom meg:

1917. augusztus hó 16-tól kezdődőleg az erre kényerültségek esetlegesen a határánál az eddigi 125 gramm nullásliszt helyett 250 gramm nullásliszt, az eddigi 125 gramm főzőliszt helyett 250 gramm főzőliszt, az eddigi 800 gramm kenyérliszt helyett 1000 gramm kenyérliszt.

A kibocsátott napi 200 gramm kenyérszármazék szelvényére az eddigi 160 gramm helyett a teljes 200 gramm kenyér, egy egy szelvényre tehát az eddigi 40 gramm helyett a teljes 50 gramm kenyér lesz kiszolgáltatva.

A nehéz munkát teljesítő részére kibocsátott 300 grammos kenyérszármazék szelvényre ugyancsak augusztus hó 16-tól kezdődőleg az eddigi 240 gramm helyett napi teljes 300 grammal bírnak szelvényre és egy-egy szelvény aláírása tehát az eddigi 80 gramm helyett teljes 100 gramm kenyér lesz vásárolható.

Lisztárak 1917 aug. 16-tól kezdve.

1. nullásliszt 1 kg. 1 korona 56 fillér.
2. főzőliszt 1 kg. 74 fillér.
3. búzakenyér liszt 1 kg. 52 fillér.
4. rozskenyér 1 kg. 80 fillér.

Kenyérrak.

1. kenyér, vagy helyesen nulláslisztből péknél 1 kg. 1 korona 56 fillér, viszont-elárusítónál 1 kg. 1 korona 58 fillér.
2. főzőlisztből készült kenyér péknél 1 kg. 74 fillér, viszont-elárusítónál 76 fillér.
3. tiszta búzalisztból készült kenyér 1 kg. péknél 52 fillér, viszont-elárusítónál 54 fillér.
4. 50 százalékos búzalisztból és 50 százalékos rozskenyérből készült kenyér péknél 1 kg. 66 fillér, viszont-elárusítónál 68 fillér.

Tudomásra hozom az összes pékeknek, vendéglőknek, kávéházaknak és minden olyan üzletnek tulajdonosainak, akik kenyérszármazék hivatalos szelvényre foglaltaknak, 1917 augusztus hó 16-tól kezdődőleg, a forralomban lévő 200 grammos kenyérszármazékokra az eddigi 160 gramm helyett 200 grammot egy egy szelvényre tehát az eddigi 40 gramm

helyett a teljes 50 grammot a 300 grammos kenyérszármazékra pedig az eddigi napi 240 gr. helyett a teljes 300 gramm egy egy szelvényre pedig az eddigi 80 gramm helyett a teljes 100 gramm kenyéret kötelesek kibocsátani.

Megjegyzem, hogy a pékek ezidőközben további intézkedésig csak 50 százalékos búzaliszt és 50 százalékos rozskenyérrel készíthetnek kenyeret.

Tekintettel azon körülményre, miszerint egy a liszt és kenyérszármazék feleslegesen felemelés, felkérem a közönséget, hogy pékek lisztadagok kiszolgáltatása végett az a liszt és kenyérliszt sem a közönség érdekeire, hanem az ország, sem a város ne forduljanak, amennyiben a magasabb lisztadagok kiszolgáltatása következik az a pékek megelégedésére és semmi kérem megelégedés alman ilyenek kiadatul nem fognak.

Miután az a panaszok a közönség érdekeire, Telek utca 3. sz. alatt találhatók meg.

A tej ára.

Az Országos Közfelügyeleti Hivatal 60008—1917. VII. sz. felhatalmazása alapján az 1488—1917. M. E. sz. rendelet 2 §-a alapján Nagyváradi város tanácsa a tej legmagasabb árát 1917 augusztus 1-től kezdve illetékeként a következőképpen állapítom meg:

- a) a termelő és másfelől a tejkészítő, tejszövetkezet, feldolgozótelep vagy tejszállító állomás közötti viszonylatban az állásálló más egy liter 56 fillér,
- b) a termelő és fogyasztó közötti viszonylatban házhoz szállítva egy liter 68 fillér,
- c) a tejkészítő, tejszövetkezet, feldolgozótelep, tejszállítóállomás és másfelől a fogyasztó közötti viszonylatban piacon árusítva egy liter 74 fillér, házhoz szállítva 1 liter 78 fillér.

Aki ezen árakat megsérti az érvénytelen megállapított legmagasabb árak dögében árukat vagy vásárol, magasabb árú követel, vagy feljel, az eddigi állás szerint teljesítésével kapcsolatos mellékszolgáltatások elismert hátrahagyott fizetés vagy szolgáltatást követel, elfogad, ígér vagy teljesít, amennyiben ezeknek a szelvények büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el az hat hónapig tartható elzárással, valamint 2000 koronáig tartható pénzbírsággal büntetve.

A jelen hirdményben meghatározott kihágás miatt nem büntethető az, aki a követtelt ár vagy egyéb szolgáltatást a rendelet ellenére megígérte vagy teljesítette, ha a kihágást a határánál teljesíti.

Nagyváradi, 1917 augusztus hó 16-án.

Lukács Ödön s. k.
polgármester-helyettes.

HIREK

A király születésnapja.

Először üli meg ma Magyarországon IV. Károly király születésnapját. A koronázáskor már megnyilatkozott a király nagy szeretete hű magyarjai iránt, kik egy világ támadásával szemben vértől mentesülten védik a királyi trónt. Soha még magyar király meg nem győződött népe hűségéről annyira, mint Károly király, de mi is meggyőződhetünk róla, hogy király még melegebb szívvel nem volt a magyarok iránt mint ő.

A mai ünnep alkalmából a székesegyházban gróf Széchényi Miklós v. b. t. t. megyéspüspök mondja

az ünnepi nagy misét d. e. 9 órakor teljes segédlettel. A misén megjelennek a hatóságok fejei és az egész helyőrségi tisztikar.

* **Czarnin gróf és Hohenlohe herceg az aranygyapjas rend lovagja.** Bécsből jelszik: O felője Czarnin gróf külügyminiszter és Hohenlohe herceg berlini nagykövete az aranygyapjas rend lovagjává nevezték ki.

* **Malatinszky főispán első ki-nevezése.** Malatinszky Lajos, Biharvármegye főispánja a tegnap esti installáció alkalmából főfőszolgabíróként nevezte ki Ravasz Barna és Marjay Baraa alszolgabírókat, főügyészség pedig dr. Némethy Ferenc ügyvédet.

* **Amnesztia Magyarországon.** Budapesti tudósítók jelentik: A hivatalos lap holnapi száma a király születésnapja alkalmával egy rendeletet közöl, amely amnesztiát ad a polgári büntető bíróságok által elítélt és katonai szolgálatot teljesítő egyrészének.

* **A kávéházi és vendéglő árak maximálása.** A kávéházakban és vendéglőkben az ételek és italok árát ma már megfigyelhetetlen magasságra emelték. Amint emlékeztet az árak éppen olyan mértékben agadt az ételek és italok mennyisége. Nagyvárad város polgármestere ezzel szemben teret enged a kávéházi és vendéglő árak megállapítását a előterjesztést tett az Osz. Közelelmészeti Hivatáshoz, hogy engedélyezze egy az árak maximálását, mint a kiszolgáltatott ételek és italok mennyiségének megállapítását. Tegnap válasszt az előterjesztésre az Osz. Közelelmészeti Hivatal előbb a értesíti a polgármestert, hogy a kávéházakban és vendéglőkben kiszolgált ételek és italok maximális árának és súlyának megállapítására vonatkozó javaslatot elvileg helyesli. A részletes tervezetet azonban a keresek és iparkamara véleményével együtt hozzá terjesztette fel a város.

* **A Stefánia-művelő eladása.** A Körsender és Ullmann cég részvénytársaság igazgatója, Ullmann Sándor eladta a Stefánia művelőt Vass Adolfnak, az új ültetési kávéházban már az új tulajdonos vezeti a művelőt.

* **Kitüntetések a király születésnapján.** Budapesti jelszik: A hivatalos lap holnapi száma számos kitüntetést hoz a király születésnapja alkalmából. Esterházy Mórle gróf és Apponyi Albert gróf a Lipót rend nagykeresztjét, a többi miniszterek az első osztályú polgári érdemrendet kapják, míg Szurmay honvédelmi miniszter gyalogysági táborosok lesz.

* **Elköltözik a kolozsvári kerületi parancsnokság.** Szigler Károly alshonnagyi közli valót: A további filarétókat elkerülése végett van szerencsém értesíteni a tekintetes szerkesztőséget, hogy a kolozsvári honvéd kerületi parancsnokság rövid időn belül visszatér Kolozsvárra. A visszahelyezés pontos időpontja a kerületi parancsnokságon kívül felfelé okok folytán jelenleg még meg nem határozható.

* **A Katolikus Népszövetségi Hitelesítőbizottságban a választási nap helyett kedd lesz az ünnep miatt.**

* **Csak egy napig tartható az országos vásár.** A háború előtt a nagyváradai országos vásárok majdnem egy teljes hétig tartottak. A kereskedelmi miniszter azonban elrendelte, hogy a háború tartama alatt csak egy napig tartható Nagyváradon az országos vásárok. A nagyváradai kikereskedők és piaci árusok társulata kérelmessel fordult a kereskedelmiügyi miniszterhez a kérés, hogy a nagyváradai országos vásárok legalább két napig legyenek tarthatók. A miniszter azonban most értesítette Nagyvárad városát, hogy a két napra vonatkozó kérelmet nem tejesítheti a a háború végéig csak egy napig tarthat Nagyváradon az országos vásár.

* **Halálozások.** Úr. Klónt József Nagyvárad régi polgáruak öregeje eleve 82 ik évében elhunyt. Temetése ma, pénteken délelőli 10 órakor lesz a Város liget utca 2. számú gyűjtőházban a róm. katolikus egyház szertartása szerint.

Jakab József 26 ik évében tegnap elhunyt. Temetése ma, pénteken délelőli 5 órakor megy végbe Széles utca 3. számú gyűjtőházban a róm. katolikus egyház szertartása szerint. Az elhunyt fiatal urasági férj orosz hadifogoly. Egy kis gyermeke, testvérei és rokonai gyászolják.

* **Alkalmazhat nyer egy intelligens nő expedíciósvez.** C. n.: Halasberger gyár Székely gyár.

* **Ujsághordónókat felvesz a Tiszántúli kiadóhivatala.**

* **110-es cukorka,** esztróli árú likőrök, konyak, törköly, salvorium, seprő, rumok, borok, gyümölcsök (1/2 klgr. üvegekben) nagyban és kisebbben kapható ASZÓDI MIHÁLY Kossuth-utca 5. sz. palota.

APOLLÓ mozgó- színház	Pénteken
	A bánat ösvényén
Az előadások vasárnap d. u. 8 órakor, hétköznap 6 órakor kezdődnek!	

Legújabb táviratok.

A pápa békeakciója.

Budapest, augusztus 16. (Saját tudósítónktól.) Luganóból jelentik: A Messagero értesülése szerint a Szent-szék jegyzőket küldött a hadviselő és a semleges államok kormányainak és formálisan felhívja őket konkrét föltételekkel a béke megkötésére. Az olasz kormány a spanyol nagykövet közvetítésével kapta meg a jegyzőket, amelynek szövegét az Osservatore Romano mai száma közli.

Az olasz kormány tiltakozása

Budapest, augusztus 16. (Saját tudósítónktól.) Zürichből jelentik: A Vatikánhoz közelálló Neue Kirchen Nachrichten, a pápa küszöbön álló békeakciójáról a következőket jelentik: Az olasz kormány tudára adta a pápának, hogy minden pápai közvetítést az olasz kormány ellen irányuló cselekedetnek tekintene és nem vállalhatja felelősséget a pápai szék biztonságáért.

Az orosz és román seregek elvágása.

Budapest, aug. 16. (Saját tudósítónktól.) A Tempo számol azzal az lehetőséggel, hogy az orosz és román seregeket elvágják egymástól.

Főszerkesztő:	Feladvó szerkesztő:
Dr. KRÖGER ALADÁR	Dr. PAPP KÁROLY

BÉRSZÁNTÁSRA

GŐZ VAGY MOTOROSEKE

csakis sik, lehetőleg könnyebb, eddig is kellően kultivált talajra jövő hó elején leendő üzembehelyezésre kapható, bővebbet

Magyar Kir. Államvasutak Gépgyára Vezérügynöksége Fiókja

[Nagyvárad, Nagypiac-tér 1. szám alatt.]

URANIA
mozgó-
színház

Pénteken
Testvérharc

Az előadások vasárnap é. u. 8 órakor,
hétköznap 5 órakor kezdődnek.

VISADÓ
mozgó-
színház

Szombat, vasárnap
Uj műsor.

Az előadások vasárnap é. u. 8 órakor,
hétköznap 5 órakor kezdődnek.

HETI ÁRJEGYZÉK:

Befőttés. Uborkásüveg.
Befőzéshez hólyagpapír.
Porcellán edények
Kiszállított olcsó árakban.

PORCELLAN MOZSÁR, ÜTOVEL	6-
Mély és lapos tányér finom porcellán	— 70
Csemegés kis	— 40
Tésztástál 6 személyre	3-
Sültéstál 6 személyre	3-
Pózelekéstál 6 személyre	3-
Salátástál 6 személyre	3-
Levesesfazék 6 személyre	4-
Mártásos csésze 6 szem.	1-
Sótartó fogvájós 6 szem.	1-20
Vizes kanosó 6 személyre	3-
Vizeskészlet színes finom festéssel	4-
Boroskészlet színes	4-
Söröskészlet színes	4-
Liköröskészlet színes	4-
Befőtteskészlet Cujotály fehér	4-
Majolika cukortartó diszes	4-
Majolika vizeskanosó színes	4-
Feketés gyermek készlet	3-
Kávés gyermek készlet	3-
Majolika állvány színes	6-
Teáskészlet színes aranyozással	10-
Kávékészlet színes aranyozással	10-
Feketés készlet színes aranyozással	12-
Mosdókészlet színes roccoco	12-
Majolika fali sótartó színes	8-
Majolika fűszertartó nagy	3-
Majolika fűszertartó kicsi	1-
Porcellán fehér teáskanna	2-
Porcellán fehér kávéskanna	2-
Porcellán fehér teáscsésze	— 80
Porcellán fehér kávécsésze	— 80
Porcellán fehér gyümölcstányér	— 30
Ebédlikészlet felszerelve, sz. aranyozással	50-

Konyha berendezési főzőedények. Evőeszközök. Lámpa-árúk. Tükrök. Képeretezés. : : Ablak üvegezés. : :

Áraink viszonteladóknak is érvényesek.

KOMLÓS TESTVÉREK

üveg, porcellán lámpa és táblaüveg nagykereskedés.

Nagyvárad, Zöldfa-u. 13. sz.
Telefonszám 372.

FATALPU CIPŐGYÁR

HAAS LIPÓT,

Fatalpu cipők:

25-28, 29-35, 36-39, 40-46.

Borju bőr	13-40,	15-80,	18-10,	22-20.
Ia Hasított bőr	15-80,	18-70,	20-50,	25-70.
Lóbox és tehénbox	17-	20-50,	22-80,	27-50.

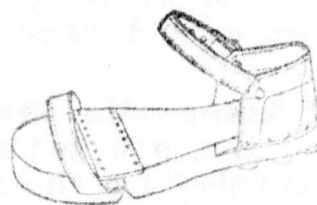
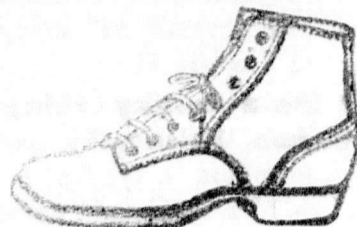
Fatalpu szandálok:

24-25,	26-28,	29-31,	32-35,
4-	4 10,	4 40,	4 90,
36-37,	38-40,	41-43,	44-46,
5-	5 50,	6-	6 10.

Lábujjszij oldalszegzés nélkül **törvényileg védett megerősítéssel.**

Gyárak, bányák, mezőgazdaságok, gyermekmenhelyek, intézetek és egyesületek engedélyben részesülnek.

Nagyvárad, Rákóczi-ut 5. sz. Telefonszám 4-63.

Telefon 1404. Utcai helyiség

MOCSÁRY SÁNDOR

Épület- és díszmű bádogos,
vizezeték és villanszerelő.

Nagy-Várad, Zöldfa-utca.
Zöldfa-épület.

Villanymotor, írógépek, kerék-párok, ellenőrző kasszák és gramafonok szakszerű javítása és állandó jókarban tartása. Bronzműves, lakatos és műszerész munkák elfogadhatnak.

TÜZIFA

Waggon tételben, méter számra és felvágva kapható

JENEI M. CÉGNÉL

Szarvas-sor 27. Sztara palota.
Telefonszám 10-13.

Me grendeléseket felvesz

BANYAI JÓZSEFNÉ

Sztaroveszky-u. 2. Nagyhidfő.
Telefonszám 14-55.

Megnyilt az új szűcs és szőrmeáru üzlet

Rimanóczy-u. 2. Kolozsvári-palota

Raktáron tart elsőrendű szőrmekülönlegességeket, minden e szakba vágó munkálatokat szakszerűen elkészít. El fogad átalakításokat és javításokat.

LEICHER JÓZSEF

külföldön képzett szűcsmester.

Telefon Telefon

IZSÁK LIDIA

Elsőrendű főzőszalon

NAGYVÁRAD,
Nagy Sándor-u. 1.
Park-szálloda épületében.

Interurbán telefon :
11-53 szám.

A Szigligeti-színház művésznőinek egy-
déli főzőszállítója.
Tisztításokat és étel-
kísérleteket elvállalunk.
Fűzők mérték után a
legrövidebb idő alatt
elkészítetnek.

* 10 huzorozott utcai szoba
A Zöldfa épület emeletén rövidebb-hosszabb időre kiadó. Egy ágyas szoba havonként 50 korona, két ágyas szoba havonként 75 korona. Felvilágosítással szolgál a szobakezelőnő. Telefon 14-00.